

Тернопільська обласна рада
Управління освіти і науки Тернопільської обласної державної адміністрації
Фаховий коледж Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної
академії ім. Тараса Шевченка

*Циклова комісія трудового навчання та технологій
і образотворчого мистецтва*

ЗАТВЕРДЖУЮ

Заступник директора
з навчально-виховної роботи

Рац Л. В.
« 31 » « серпня » 2021 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Навчальна художньо-творча практика: Пленер

Освітньо-професійний ступінь фаховий молодший бакалавр
Галузь знань **01 Освіта/Педагогіка**
Спеціальність **014 Середня освіта (Образотворче мистецтво)**
Освітньо-професійний ступінь фаховий молодший бакалавр

Погонець І. В., Гуменюк Б. О. Навчальна художньо-творча практика: Пленер. Робоча програма для здобувачів фахової передвищої освіти 1–2–го курсів галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальності 014 Середня освіта (Образотворче мистецтво). 2021. 15 с.

Розробники:

Погонець І. В. – кандидат педагогічних наук, викладач циклової комісії трудового навчання та технологій і образотворчого мистецтва Фахового коледжу Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка.

Гуменюк Б. О. – викладач циклової комісії трудового навчання та технологій і образотворчого мистецтва Фахового коледжу Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка.

Робоча програма затверджена на засіданні циклової комісії трудового навчання та технологій і образотворчого мистецтва (протокол № 1 від 30.08. 2021 р.).

Голова циклової комісії трудового навчання та технологій і образотворчого мистецтва

_____ Писаренко В. В.

1. Вступ

Пленерна практика завершує цикл натурних вправ в аудиторії, сприяє удосконаленню образотворчої майстерності, систематизації ефективних прийомів відповідно до специфіки професійної діяльності здобувача. Навчальна пленерна практика активізує самостійну роботу, дає змогу використати набуті знання та практичні навички. Вона розвиває вміння спостерігати, примушує здобувачів ставитися до оточуючого світу, як до джерела знань та натхнення. Пленерна практика, як основа академічного живопису є обов'язковою частиною навчання образотворчому мистецтву.

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Навчальна художньо-творча практика: Пленер» складена для навчання здобувачів освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр» відповідно до освітньо-професійної програми Середня освіта (Образотворче мистецтво) з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 014 Середня освіта (Образотворче мистецтво).

2. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітньо-професійний ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
Кількість кредитів ECTS – 12	Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка	Рік підготовки: 1-й	
	Спеціальність 014 Середня освіта (Образотворче мистецтво)		
Загальна кількість годин – 360	Освітньо-професійна програма Середня освіта (Образотворче мистецтво)	Семестр	
Тижневих годин для денної форми навчання: – 30. самостійної роботи здобувача освіти – 15.	Освітньо-професійний ступінь: фаховий молодший бакалавр	2-й	4-й
		Лабораторні	
		120	120
		Самостійна робота	
		60	60
		Вид контролю:	
Залік	Залік		

Примітка.

Співвідношення кількості годин занять на базі практики до самостійної роботи студента становить: 67% до 33%.

3. Мета та завдання навчальної дисципліни

Вивчення навчальної дисципліни «Навчально-художня творча практика: Пленер» має на меті розвиток у здобувачів фахової передвищої освіти творчої уяви і образотворчого мислення; виховання високої художньо-естетичної культури і художнього смаку; вміння вести цілеспрямоване спостереження навколишньої дійсності, творчо відбирати життєві враження і відображати їх у правдивій образній формі; оволодіння професійною майстерністю роботи різними техніками з широким застосуванням її у професійній діяльності, закріплення та поглиблення знань з живопису, рисунку та композиції.

Основні завдання курсу:

- виконання натурних замальовок реальних предметів і об'єктів у різних техніках рисунка і живопису;
- вивчення законів лінійної та повітряної перспективи на основі зображення навколишнього середовища, об'єктів природи в просторі, архітектурних споруд;
- формування у майбутніх вчителів професійних компетентностей з навчально-художньої творчої практики;
- формування у здобувачів системи естетичних цінностей, уявлень про сутність, види та жанри образотворчого мистецтва, особливості художньо-образної мови, засвоєння основних художніх прийомів і закономірностей та відповідної термінології;
- розвиток асоціативно-образного мислення та просторової уяви, пам'яті, фантазії, художнього смаку і творчих здібностей;
- виховання інтересу, готовності і здатності до творчої діяльності, бажання створювати художні образи, виховання духовних, моральних цінностей, орієнтирів у сфері образотворчого мистецтва, національно-патріотичних цінностей, активної життєвої позиції;
- здатність використовувати теоретичні знання та практичні навички при виконанні практичних завдань, демонструвати достатньо високий рівень творчої майстерності, володіти правилами композиційної організації твору;
- вміння використовувати виразні та просторові можливості кольору; використовувати в практичній роботі основні правила, прийоми і засоби композиції;
- вміння користуватися різними пластичними матеріалами; правильно komponувати зображення на площині; дотримуватись поетапності в роботі; володіти знанням кольорових гам; створювати об'єм, передавати простір за допомогою законів повітряної перспективи; виділяти композиційний центр, головне, другорядне за допомогою властивостей кольору, відтінків;
- вміти аналізувати твори образотворчого мистецтва з точки зору засвоєних композиційних прийомів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни у здобувачів фахової передвищої освіти повинні бути сформовані такі **компетентності**:

ЗК2 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і

суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК6 Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК7 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

СК2 Здатність до використання предметних знань в освітньому процесі.

СК3 Здатність до інтеграції предметних знань з різних освітніх галузей.

СК16 Здатність розуміти основи образотворчої грамоти, аналізувати історичні етапи розвитку образотворчого мистецтва, художні твори; використовувати спеціальну термінологію; усвідомлювати значення образотворчого мистецтва у вихованні учнівської молоді.

СК17 Здатність до оволодіння методологією образотворчої діяльності й засвоєння основ художньої майстерності.

СК18 Здатність володіти академічними та сучасними техніками, прийомами та засобами рисунку, живопису, композиції.

СК20 Здатність до організації, проведення й оцінки результативності навчальних практик, виховних заходів та виставок творів образотворчого мистецтва.

СК 21 Здатність до здійснення дослідницької і навчально-пізнавальної діяльності та презентації її результатів.

Програмні результати навчання

РН3 Аналізувати можливості професійного розвитку з урахуванням умов педагогічної діяльності та індивідуальних запитів і потреб.

РН6 Застосовувати міжпредметні зв'язки та інтеграцію змісту різних освітніх галузей в освітньому середовищі.

РН16 Володіти теоретико-методичними знаннями у галузі образотворчого мистецтва, принципами та закономірностями організації навчання образотворчому мистецтву в закладах загальної середньої освіти.

РН17 Уміти застосовувати у професійній та творчій діяльності художні техніки і матеріали образотворчого мистецтва та володіти основами художньої майстерності.

РН18 Уміти розвивати творчу уяву, образне мислення та художній смак учнів.

РН19 Виявляти здатність до створення власних художніх задумів, розробляти ескізи, проекти, виконувати та презентувати творчі роботи.

РН20 Здійснювати організацію, проведення та оцінку навчально-творчих практик, виховних заходів, виставок образотворчого мистецтва.

4. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Елементи пейзажу

ТЕМА 1. Начерки і етюди листя дерев, трави, інших рослин.

ТЕМА 2. Етюди і зарисовки квітів, трав.

ТЕМА 3. Короткочасні етюди і кольорові начерки характерних предметів (каменів, трав'яного покриву, ґрунту, дерев та ін.).

Порівняльний аналіз особливостей природних форм. Виявлення основних живописно-пластичних властивостей деталей пейзажу.

ТЕМА 4. Етюди і зарисовки деталей рельєфу природного походження (урвища, долини, морський берег та ін.)

ТЕМА 5. Етюди хмар в різні пори дня (зранку, в полудень, ввечері).

ТЕМА 6. Короткочасні етюди нескладних мотивів пейзажу (земля, ліс, небо; берег, вода, небо тощо) при різному освітленні.

Виявлення лінією, тоном і кольором характерних особливостей рельєфу (рівнинного, горбистого тощо). Набуття навиків композиції і зображення великомасштабних об'єктів із врахуванням їх пластики і напрямку сонячних променів по мінливій поверхні.

ТЕМА 7. Етюди лісової рослинності (дерева, кущі).

Вміння бачити і зображати кольором характерні особливості порід лісу (листяні, хвойні, мішані). Виявлення загальної форми лісових об'єктів. Удосконалення практичних навичок у деталізації великих природних форм залежно від відстані до глядача і розміщення композиційного центру.

ТЕМА 8. Етюди і начерки фрагментів пейзажу з відображенням у воді.

ТЕМА 9. Начерки і зарисовки форм тваринного світу.

Змістовий модуль 2. Стани природи

ТЕМА 10. Короткочасні етюди пейзажу в різних умовах загального освітлення (при різній погоді і в різні пори дня).

Подальше вивчення кольорового ліплення форми предметів в умовах плерного освітлення. Уміння цілісно сприймати об'єкти пейзажу і знаходити кольорові співвідношення у визначеному тоновому і кольоровому масштабі. Передача загального тонального і кольорового стану освітлення, погодних умов, часу дня і року.

ТЕМА 11. Етюд пейзажу з відкритою глибиною простору і нескладним рельєфом місцевості.

Закріплення знань законів лінійної і повітряної перспективи. Тренування у застосуванні зближених за кольором тональних співвідношень у практичній роботі. Засвоєння поняття глибинності кольору. Тональний зв'язок планів у плерному живописі.

ТЕМА 12. Етюд пейзажу з відкритою глибиною простору і введенням тварин.

Закріплення знань законів лінійної і повітряної перспективи.

ТЕМА 13. Серія короткочасних етюдів і начерків пейзажу при різному освітленні і погоді (з натури, по пам'яті, за уявою).

ТЕМА 14. Серія короткочасних етюдів і начерків пейзажу з відкритим простором при різному освітленні і погоді (ранок; перемінне, хмарне освітлення мотиву; захід сонця, сутінки).

Змістовий модуль 3. Архітектурні мотиви

ТЕМА 15. Етюди екстер'єру (музей, театр та ін.) з яскраво вираженою лінійною і перспективою великих архітектурних об'єктів.

Вивчення взаємозв'язку між лінійною і повітряною перспективою при зображенні архітектурних об'єктів засобами живопису. Правильна побудова ракурсних положень. Побудова кольорового ладу етюду, пропорційного кольоровим відношенням природи.

ТЕМА 16. Короткочасні етюди пейзажу з архітектурою.

Виявлення характерних тональних і кольорових контрастів природи при зображенні архітектурного мотиву у зв'язку із навколишнім ландшафтом. Передача співвідношення архітектурних об'єктів, дерев і великого простору площини землі.

ТЕМА 17. Зарисовки і начерки пам'ятників історії і культури.

Розвиток композиційних навичок виявлення силуетів великих архітектурних мас чи планів. Вдосконалення здатності зорового сприйняття перспективної чіткості і глибини простору в пейзажі. Виявлення в етюді тональної і кольорової єдності пейзажу з великою глибиною простору.

ТЕМА 18. Етюди одягненої фігури людини на пленері.

Визначення тонових співвідношень в різну пору дня, при різному. Оволодіння навичками швидкого підготовчого рисунку в живописі на пленері.

ТЕМА 19. Пейзаж відображенням у воді.

ТЕМА 20. Короткочасні етюди пейзажу з фігурами людей.

Ознайомлення із критеріями відбору типового у навколишній дійсності (зорова переконливість, кольорова єдність і злагодженість, образна виразність). Вміння знаходити в природі стани, характерні для зображуваної пори року.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин					
	Усього	у тому числі				
		Л.	П(С)	Лаб.	Інд.	С.р.
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
1 курс 2 семестр						
Змістовий модуль 1. Елементи пейзажу						
Тема 1. Начерки і етюди листя дерев, трави, інших рослин.	10			6		4
Тема 2. Етюди і зарисовки квітів, трав.	18			12		6
Тема 3. Короткочасні етюди і кольорові начерки характерних предметів (каменів, трав'яного покриву, ґрунту, дерев та ін.).	10			6		4
Тема 4. Етюди і зарисовки деталей рельєфу природного походження (урвища, долини, морського берега та ін.).	16			12		4

Тема 5. Етюди хмар в різні пори дня (зранку, в полудень, ввечері).	8			6		2
Тема 6. Короткочасні етюди нескладних мотивів пейзажу (земля, ліс, небо; берег, вода, небо тощо) при різному освітленні.	18			12		6
Тема 7. Етюди лісової рослинності (дерева, кущі). Вміння бачити і зображати кольором характерні особливості порід лісу (листяні, хвойні, мішані)..	14			6		4
Тема 8. Етюди і начерки фрагментів пейзажу з відображенням у воді.	18			12		6
Тема 9. Начерки і зарисовки форм тваринного світу.	20			12		8
Змістовий модуль 2. Стани природи						
Тема 10. Короткочасні етюди пейзажу в різних умовах загального освітлення (при різній погоді і в різні пори дня).	24			18		8
Тема 11. Етюд пейзажу з відкритою глибиною простору і нескладним рельєфом місцевості.	12			6		4
Тема 12. Етюд пейзажу з відкритою глибиною простору і введенням тварин. Закріплення знань законів лінійної і повітряної перспективи.	12			12		4
Тема 13. Серія короткочасних етюдів і начерків пейзажу при різному освітленні і погоді (з натури, по пам'яті, за уявою).	20			12		8
Тема 14. Серія короткочасних етюдів і начерків пейзажу з відкритим простором при різному освітленні і погоді (ранок; перемінне, хмарне освітлення мотиву; захід сонця, сутінки).	28			18		10
Разом за семестр	180			120		60
2 курс 2 семестр						
Змістовий модуль 3. Архітектурні мотиви						
Тема 15. Етюди екстер'єру (музей, театр, церква та ін.) з яскраво	26			18		10

вираженою лінійною перспективою великих архітектурних об'єктів.					
Тема 16. Короткочасні етюди пейзажу з архітектурою.	28			18	8
Тема 17. Зарисовки і начерки пам'ятників історії і культури.	16			12	6
Тема 18. Етюди одягненої фігури людини на пленері.	12			16	4
Тема 19. Пейзаж з відображенням у воді.	20			12	8
Тема 20. Короткочасні етюди пейзажу з фігурами людей.	32			24	8
Разом за семестр	180			120	60
Усього годин	360			240	120

6. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
2-й семестр		
1	Начерки і етюди листя дерев, трави, інших рослин.	6
2	Етюди і зарисовки квітів, трав.	12
3	Короткочасні етюди і кольорові начерки характерних предметів (каменів, трав'яного покриву, ґрунту, дерев та ін.). Порівняльний аналіз особливостей природних форм. Виявлення основних живописно-пластичних властивостей деталей пейзажу.	8
4	Етюди і зарисовки деталей рельєфу природного походження (урвища, долини, морського берега та ін.	8
5	Етюди хмар в різні пори дня (зранку, в полудень, ввечері).	6
6	Короткочасні етюди нескладних мотивів пейзажу (земля, ліс, небо; берег, вода, небо тощо) при різному освітленні. Виявлення лінією, тоном і кольором характерних особливостей рельєфу (рівнинного, горбистого тощо). Набуття навиків композиції і зображення великомасштабних об'єктів із врахуванням їх пластики і напрямку сонячних променів по мінливій поверхні.	12
7	Етюди лісової рослинності (дерева, куці). Вміння бачити і зображати кольором характерні особливості порід лісу (листяні, хвойні, мішані). Виявлення загальної форми лісових об'єктів. Удосконалення практичних навичок у деталізації великих природних форм залежно від відстані до глядача і розміщення композиційного центру.	10
8	Етюди і начерки фрагментів пейзажу з відображенням у воді.	12

9	Начерки і зарисовки форм тваринного світу.	14
10	Короткочасні етюди пейзажу в різних умовах загального освітлення (при різній погоді і в різні пори дня). Подальше вивчення кольорового ліплення форми предметів в умовах плерного освітлення. Уміння цілісно сприймати об'єкти пейзажу і знаходити кольорові співвідношення у визначеному тоновому і кольоровому масштабі. Передача загального тонального і кольорового стану освітлення, погодних умов, часу дня і року.	16
11	Етюд пейзажу з відкритою глибиною простору і нескладним рельєфом місцевості. Закріплення знань законів лінійної і повітряної перспективи. Тренування у застосуванні зближених за кольором тональних співвідношень у практичній роботі. Засвоєння поняття глибинності кольору. Тональний зв'язок планів у плерному живописі.	8
12	Етюд пейзажу з відкритою глибиною простору і введенням тварин. Закріплення знань законів лінійної і повітряної перспективи.	8
13	Серія короткочасних етюдів і начерків пейзажу при різному освітленні і погоді.	14
14	Серія короткочасних етюдів і начерків пейзажу з відкритим простором при різному освітленні і погоді (ранок; перемінне, хмарне освітлення мотиву; захід сонця, сутінки).	18
4-й семестр		
15	Етюди екстер'єру (музей, театр, церква та ін.) з яскраво вираженою лінійною перспективою великих архітектурних об'єктів. Вивчення взаємозв'язку між лінійною і повітряною перспективою при зображенні архітектурних об'єктів засобами живопису. Правильна побудова ракурсних положень. Побудова кольорового ладу етуду, пропорційного кольоровим відношенням природи.	14
16	Короткочасні етюди пейзажу з архітектурою. Виявлення характерних тональних і кольорових контрастів природи при зображенні архітектурного мотиву у зв'язку із навколишнім ландшафтом. Передача співвідношення архітектурних об'єктів, дерев і великого простору площини землі.	20
17	Зарисовки і начерки пам'ятників історії і культури. Розвиток композиційних навичок виявлення силуетів великих архітектурних мас чи планів. Вдосконалення здатності зорового сприйняття перспективної чіткості і глибини простору в пейзажі. Виявлення в етюді тональної і кольорової єдності пейзажу з великою глибиною простору.	10
18	Етюди одягненої фігури людини на плері.	8

	Подальше тренування професійних якостей зорового сприйняття (а константного бачення природи у світлоповітряному середовищі). Закріплення методу одночасного порівняння при визначенні великих тональних і кольорових співвідношень.	
19	Пейзаж з відображенням у воді.	12
20	Короточасні етюди пейзажу з фігурами людей в русі. Ознайомлення із критеріями відбору типового у навколишній дійсності (зорова переконливість, кольорова єдність і злагодженість, образна виразність). Вміння знаходити в природі стани, характерні для зображуваної пори року.	24

7. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
2-й семестр		
1	Начерки, зарисовки рослинних форм (листя, квітів, трав, дерев, кущів).	4
2	Етюди і зарисовки квітів, трав.	6
3	Замальовки природних форм з різною фактурою.	4
4	Етюди і зарисовки деталей рельєфу природного походження.	4
5	Етюди хмар в різні пори дня (зранку, в полудень, ввечері).	2
6	Короточасні етюди нескладних мотивів пейзажу.	6
7	Етюди лісової рослинності (дерева, кущі).	4
8	Етюди і начерки відображення різних об'єктів у воді.	6
9	Начерки, зарисовки тварин (у стані спокою та у русі).	8
10	Короточасні етюди пейзажу в різних умовах загального освітлення.	16
11	Етюди колірних відношень передачі простору.	8
12	Етюди тварин в природному середовищі.	8
13	Етюди і начерки фрагментів пейзажу при різному освітленні і погоді.	8
14	Етюди і начерки колірних відношень різного освітлення і погоди (ранок; перемінне, хмарне освітлення мотиву; захід сонця, сутінки).	10
За 2-й семестр		60
4-й семестр		
15	Етюди і начерки екстер'єру.	10
16	Короточасні етюди архітектурного пейзажу.	8
17	Зарисовки і начерки пам'ятників історії і культури.	6
18	Етюди постаті людини на вулиці.	4

19	Пейзаж з відображенням у воді.	8
20	Короткочасні етюди пейзажу з фігурами людей в русі.	8
За 4-й семестр		60

8. Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів фахової передвищої освіти з навчальної дисципліни «Навчальна художньо-творча практика: Пленер»

Оцінку «5», «відмінно» – заслуговує здобувач фахової передвищої освіти, який засвоїв та виконав повний обсяг матеріалу програми навчальної дисципліни «Навчальна практика: пленер». Здобувач впевнено та якісно виконує завдання, які відповідають вимогам поточного етапу навчання. Вміло втілює художній образ у власних творчих роботах. Самостійно працює над завданням від початку до кінця, правильно веде роботу на всіх етапах виконання. Вільно та на високому рівні володіє опанованими графічними та живописними засобами, техніками і прийомами.

Оцінку «4», «добре» – заслуговує здобувач фахової передвищої освіти, який виконав повний обсяг роботи, але мають місце незначні недоліки виконання та/або порушення етапів виконання, інколи потребує підказок викладача. Здобувач демонструє достатні навички та вміння під час виконання пленерних завдань. Досягає художньої виразності в більшості творчих навчальних завдань. Добре володіє опанованими графічними та живописними матеріалами, техніками і прийомами.

Оцінку «3», «задовільно» – отримує здобувач фахової передвищої освіти, який виконав завдання програми навчальної дисципліни «Навчальна практика: пленер» із наявністю значної кількості недоліків. Недостатньо розвинуте художньо-образне мислення, потребує підказок викладача, не вміє самостійно завершити роботу. Демонструє задовільний рівень володіння опанованими графічними та живописними матеріалами, техніками і прийомами.

Оцінку «2», «незадовільно» – заслуговує здобувач фахової передвищої освіти, рівень виконання завдань якого не в повній мірі відповідає результатам навчання за програмою навчальної дисципліни. (менше як 10 % від заданого плану). Здобувачу бракує власних творчих думок, мають місце численні технічні помилки, працює лише за допомогою викладача. Демонструє низький рівень володіння опанованими графічними та живописними матеріалами, техніками і прийомами.

9. Методи навчання

1. Наочний (показ зразків виконаних завдань, способів і прийомів роботи).
2. Метод формування пізнавального інтересу.
3. Практичний (тренувальні вправи).
4. Пояснювально-ілюстративний.
5. Стимулювання та мотивації.

9. Методи контролю

1 Поточний контроль: практичні заняття, перевірка виконання здобувачами завдань самостійної роботи.

Підсумковий контроль: залік у 2 та 4 семестрі.

10. Методичне забезпечення

1. Підручники.
2. Плани лабораторних занять.
3. Наочний матеріал (зразки робіт студентів, фото, таблиці, каталоги, альбоми, плакати, таблиці).
4. Навчальні посібники.
5. Методичні вказівки.

11. Рекомендована література

Базова

1. Балбус Т. А. Композиція : навч.-метод. посібник для студентів педколеджу. Тернопіль: Вектор, 2015. 363 с.
2. Кириченко М. А. Основи образотворчої грамати: навч. посібник для студентів ВНЗ. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ: Вища школа, 2002. 190 с.
3. Коваленко Є. В. Характеристика основних естетичних параметрів імпресіоністичної техніки у пленерному живописі. *Гілея: науковий вісник: Збірник наукових праць*. Київ, 2014. Випуск 86. С. 253–256.
4. Лильо-Откович З. Український пейзажний живопис ХІХ – початку ХХ сторіччя. Київ: Балтія-Друк, 2007. 120 с.
5. Методичні рекомендації до проведення занять з практики «Пленерна» (для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної форми навчання зі спеціальності 023–Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація) / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова / уклад.: Наталя Вінтаєва, Дмитро Вінтаєв, Мадалена Лобко-Зампассі. Харків, 2021. 56 с. URL: <http://eprints.kname.edu.ua/60188/1/2021%2011M%20печ%20МЕТОДИЧКА%20Пленер%20практика%20испр%203.pdf> (дата звернення: 11.08.2021 р.).
6. Черватюк В. О. Методичні рекомендації з пленерного живопису для молодих художників. Українська академія мистецтва. К., 2013. Випуск 21. С. 44–51.
7. Черватюк В. О. Пленерний живопис – невід’ємна складова художньої освіти. Мистецька освіта. Київ, 2010. С. 403–409.
8. Черватюк В. Пленерний живопис - невід’ємна складова художньої освіти. Актуальні проблеми мистецької практики і мистецтвознавчої науки. 2010. Вип. 3. С. 403-409. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/armpmn_2010_3_59.
9. Чурсіна В. І. Робота на пленері. Проблеми теорії і творчої практики. *Мистецтвознавчі та культурні аспекти дизайну*. Харків: ХДАДМ, 2011. Вип. 5. С. 149–152.
10. Шалаєва Г. П. Вчимося малювати: посібник. Київ: Країна мрій, 2008. 224 с.

11. Шевнюк О. Л. Методика навчання образотворчого мистецтва у вищих навчальних закладах: навч. посіб. Київ: Освіта України, 2017. 311 с.

13. Юр М. Естетико-культурологічні особливості художнього простору в живописі імпресіонізму. МІСТ: Мистецтво, історія, сучасність, теорія. 2014. Вип. 10. С. 255–269. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mist_2014_10_21 (дата звернення: 26.08.2022 р.).

14. Яланський А. В. Композиція пейзажу як фактор ефективного розвитку художньо-образного мислення студентів. *Українська академія мистецтва*. Київ, 2014. Випуск 23. С. 18–28.

15. Яремків М. Композиція: творчі основи зображення: навч. посібник для ВНЗ 1-2 рівня акредитації. Тернопіль: Підручники і посібники, 2009. 111 с.

Допоміжна

1. Бойренмайстер К., Фойерер М. Малюємо тварин. Київ: Ранок, 2016, 128 с.

2. Веселкові барви на уроках образотворчого мистецтва: (на допомогу педагогічним працівникам загальноосвітніх та позашкільних закладів освіти). Харків: Ранок, 2005. 112 с

3. Герлінгс Ш. 100 відомих художників. Геніальні твори мастрів живопису. Харків, 2009. 208 с.

4. Національна Спілка художників України: каталог творів учасників пленеру «Україна духовна» (Седнів) / упоряд. Федорова О. Ю., Остапенко Д. І. Київ, 2002. 24 с.

5. Омелян Я. Живопис. Графіка: каталог. Тернопіль: Джура, 2008. 96 с.

6. Пленер і його особливості під час проходження живописної практики <https://reposit.nupr.edu.ua/bitstream/PoltNTU/1497/> Переворочай А., Острогляд О. КАР2016.pdf.

7. Пленерний живопис: мистецтво на одинці з природою. URL: <https://kyiv.gallery/statii/plenernyy-zhyvopys-mystetstvo-naodyntsi-z-pryrodoyu> (дата звернення: 27.08.2022 р.).

8. Прищенко С. В. Кольорознавство: навч. посібник для студентів ВНЗ. К.: Альтерпрес, 2010. 351 с.

9. Шестобуз О. С. Кольорознавство: навч.-метод. Посібник. Чернівці: ЧНУ, 2011. 140 с.